

Velik korak naprej

Prvič se je zgodilo, da je Ljubljana, prestolnica matične domovine, uradno povabila na obisk predstavnike Slovencev iz Italije. Ljubljanskega srečanja so se v torek, dne 13. junija, udeležili zares ugledni predstavniki in sicer slovenski poslanec v italijanskem parlamentu Albin Škerk, predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze v Trstu Boris Race, deželni svetovalec dr. Drago Stoka, pokrajinski svetovalec v Trstu Lucijan Volk, župan v Dolini in pokrajinski svetovalec Dušan Lovriha, pokrajinski svetovalec v Gorici dr. Peter Sancin, predsednik kulturnega društva «Ivan Trinko» v Čedadu Izidor Predan ter župnika iz Gorenjega Trbilja Emil Cenčič in Mario Lavrenčič iz Štoblanka v Beneški Sloveniji.

Ljubljana je našim predstavnikom privedla zares prisrčen, topel in bratski sprejem. Najprej je predstavnik naših rojakov sprejel predsednik mestne konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Beno Zupančič, ki je gostom tudi zaželel dobrodoščilo, potem pa dejal, da se Ljubljana želi čim tesneje povezati s slovenskim življenjem v zamejstvu. Nato je predsednik mestne skupščine ali po naše povedano župan Ljubljane ing. Miha Košak podal našim rojakom pregled razvoja Ljubljane v povojnem obdobju.

Med pogovori in možnostih sodelovanja med Ljubljano in Slovenci iz Italije so poudarjali predvsem enotnost slovenskega kulturnega prostora in v tem okviru razpravljali o možnostih raznih obiskov ansamblov, o sodelovanju med knjižnicami in podobno. V razpravi so se naši predstavniki zanimali tudi za razvoj drugih središč po Sloveniji. Ko so govorili o medsebojnem sodelovanju, je Izidor Predan povabil predstavnike Ljubljane na kulturno srečanje štirih narodnosti, ki bo letošnje poletje v Beneški Sloveniji. Govorili so tudi o sodelovanju med različnimi mladinskimi društvi in organizacijami, zlasti na športnem področju.

Skratka, prvi uradni obisk naših predstavnikov v Ljubljani pomeni velik korak naprej k zbliznanju med beneškimi Slovenci in prestolnico Slovenije, še prav posebno pa je srečanje poudarilo, da je minila doba izolacije, kar zlasti velja za nas, saj so nas v Ljubljani zastopali kar trije naši ugledni predstavniki. Da je zanimanje za Beneško Slovenijo v matični domovini čedalje večje, pa je dokazala tudi javna tribuna v Ljubljani, o kateri poročamo na drugem mestu.

V NAŠEM KOMUNU NE MARAMO VEČ FAŠISTIČNIH MANIFESTACIJ

Enoten nastop protifašističnih strank in skupin občine Fojda in deželnega odbora

Kakor blisk se je hitro razširila novica po vsem komunu, tako v slovenskih hribovskih vaseh kot v onih, ki leže na ravnem v Furlaniji (Fojda je namreč jezikovno mešan komun), da se bo vršila dne 25. junija fašistična manifestacija na ravnici, ki jo domačini imenujejo Raune (it. Pian delle Farcadizze) v neposredni bližini slovenske vasi Čenebola.

Prebivalstvo komun Fojda je zelo trpelo med to zadnjo vojno, saj so jim prav fašisti skupno z Nemci požgali več vasi in postrelili dosti nedolžnih žrtev. Da bi se v teh krajih vršile fašistične manifestacije, ljudje ne bi prenesli, saj so še danes žive priče, ki so prišle ob svojce in ob premoženje. «Tle par nas», so rekli, «ne bodo delali misini svojih manifestacij. Par nas so ble ustanovljene parve partizanske enote, ki so prispevale in žrtvovala za italijansko republiko». Usi so se uprli.

Sestavili so protifašistično delegacijo, ki je zahteva-

la od predstavnika vlade prepoved te manifestacije. Delegacijo so sestavljali: župan fojdskega komunua geom. Celledoni, pokrajinski svetovalec Ermanno Toffoletti, predstavnik socialistične demokratične stranke (PSDI) Bruno Erminio, predstavnik socialistične stranke (PSI) Mattioli in Castiglione, poslanec Lizzero in Cecotti za komunistično stranko (PCI), Della Pozza za APO, kateremu se je pridružil še Manlio Cenich, dr. Esposito za Zvezo deportirancev, Filippini za sindikalne organizacije, Fabbro za ANPPA, Del Gobbo, načelnik svetovalske skupine krščanske demokracije

(DC) v deželnem svetu, kateremu se je pridružil še prvi izvoljeni te stranke poslanec Santuz, D'Andrea za antifašistični odbor, Vincenti za ANPI, Izidor Predan za kulturno društvo «Ivan Trinko» v Čedadu, Pascutti za republikance (PRI) in Chiappino za CGIL.

Prebivalstvo fojdskega komunua pa je bilo zadoščeno. Videmski prefekt, Mario Festa je sporočil vsem pokrajinskim organom neofašistične MSI, da je iz razlo-

gov javne varnosti, prepovedal shod fašistične «državne desnice».

Da je prišlo do prepovedi te očitne fašistične provokacije, se je treba zahvaliti o dločnim protestom demokratičnih in protifašističnih strank, občinskega sveta v Fojdi, deželnega odbora in sveta ter budnosti in pripravljenosti vsega demokratičnega javnega mnenja. Župan komunua Fojde je v svojem protestu prefektu označil najavljeni fašistični

shod kot «provokatorsko dejanje, ki je vzbudilo upravičeno ogorčenje prebivalstva in ki lahko izzove nered z mednarodnimi odmevi zaradi bližine meje», predsednik deželnega odbora Berzanti pa je prefekturine oblasti opozoril na «neoportunist, da bi fašisti imeli svojo manifestacijo v komunua Fojda, upoštevajoč, da je bil ta komun eno izmed furlanskih središč, ki so ga med vojno nacifasisti skoraj do kraja razrušili in požgali».

JAVNA TRIBUNA V LJUBLJANI

Razgrnili so svoje probleme

Predstavniki Slovencev Goriškega, Tržaškega in iz Beneške Slovenije poudarili potrebo po čim tesnejšem sodelovanju in povezovanju manjšine z matično domovino

Ljubljana - V klubu poslancev v Ljubljani je bila v torek, dne 13. junija zvečer «javna tribuna», na kateri so Slovenci iz Italije, ki so to pot prvič uradno obiskali prestolnico Slovenije, tudi javno razgrnili pred slovensko javnost celovito vrsto svojih problemov.

Na «javni tribuni» so govorili slovenski poslanec v italijanskem parlamentu Albin Škerk, ki je povedal o svojih lastnih naporih in naporih politične stranke, ki jo zastopa, o globalni zakonski zaščiti vseh Slovencev v Italiji. Predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Boris Race, ki je govoril v imenu vseh Slovencev v Italiji in razgrnil vse njihove probleme. Poudaril je, da je gospodarska moč Slovencev v Italiji prešibka in bi zato morali biti tudi v italijanskem življenju mnogo bolj prisotni.

Deželni svetovalec dr. Drago Stoka je govoril o prihodnosti, o enotnem slovenskem kulturnem in duhovnem prostoru in nanizal celovito vrsto konkretnih korakov, ki jih je sam podvzel v obrambo Slovencev in slovenščine v Italiji.

Pokrajinski svetovalec v Gorici dr. Peter Sancin je poudaril, da mora tudi manjšina sama marsikaj storiti, še več pa bo k rešitvam problemov Slovencev v Italiji prispeval tudi pritisk matice, ki naj bi ga začutili vladajoči forumi v Italiji od zunaj.

Župan v Dolini in pokrajinski svetovalec Dušan Lovriha pa je predočil vse težave, ki jih ima krajevna oblast, zlasti pa še velika, dvojna bremena, ki jih imajo slovenske občine v Italiji.

Pokrajinski svetovalec v Trstu Lucijan Volk pa je v razpravi na «javni tribuni» v Ljubljani razvil teorijo o odnosu med človekom in teritorijem ter terjal, da je treba «plemeniti amaterizem do-

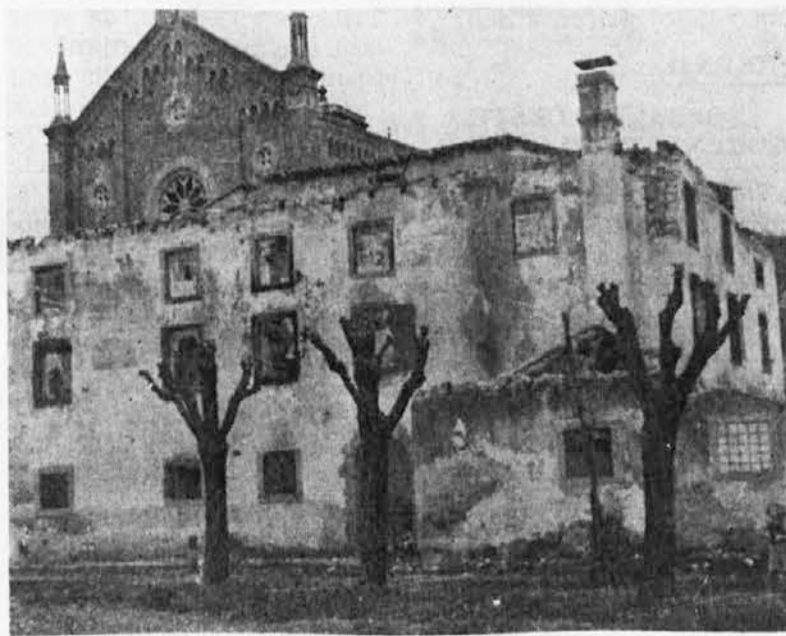
polnjevati tudi s pomočjo znanstvenih ustanov» tudi takrat, kadar gre za probleme manjšin in matičnega naroda. Župnik Emil Cenčič iz Gorenjega Trbilja v sredenjskem komunua je zlasti ganil poslušalce v Ljubljani s svojim odkritim, jasnim in nič kaj olepšanim poročilom o stanju v Beneški Sloveniji. Izrazil je svojo pripravljenost, da se žrtvuje bogu in narodu do konca. Za Beneško Slovenijo je poudaril dve značilnosti: da med ljudmi v Benečiji ni mogoče iskati narodne zavesti v klasičnem pomenu, zlasti, ker so fašisti vcepili prebivalstvu, da je «vse, kar je slovenskega - protidržavno in izdajalsko». Po drugi strani pa beneškim Slovincem niso priznali uradnega položaja narodnostne manjšine. Po njegovih besedah beneški Slovenci propadajo narodnostno in fizično; zaradi gospodarske stagnacije odhajajo v emigracijo ali pa se v obupu vdajajo pijači, tako moški kot ženske. «Boli nas, ker naši zvonovi zvonijo mrličem. Pred dvema leti sem zadnjič imel v fari krst, medtem ko smo jih prej imeli po 30 na leto... Trije narodnostni stebri v Beneški Sloveniji, ki so, cerkev, družina in vas, se rušijo... Mladi človek pri nas mora nositi krinko... V mešanih zakonih se izgublja še tisto, kar je... Slovenske šole ni nikjer nobene».

«Naši izseljenci odhajajo za kruhom po svetu. Ali ne bi bilo mogoče najti kakšno zaposlitev tudi v Jugoslaviji?». Po njegovem je odnos domovine do Beneške Slovenije preveč hladen. «Položaj Slovenske Benečije ni rožnat, je tragičen; kljub temu pa se ne vdajmo malodušju», je zaključil župnik Cenčič.

Ko je med razpravo iz občinstva padel predlog, da bi morda kazalo, da bi tudi ljubljanski škof interveniral za to, da bi nekateri slovenski duhovniki odšli v Beneško Slovenijo, kjer jih primanjkuje, je župnik iz Štoblanka v dreškem komunua Mario Lavrenčič pikro odvrnil: «To ni mogoče, saj še nas, ki smo domačini, smatrajo za Jugoslovane in politično sumljive. Edino, kar se lahko doseže, je, da se vpliva na videmskega škofa tako, da bi poslal več slovenskih beneških duhovnikov iz furlanske ravnine, kjer je življenje lažje, na težje delo k nam, v hribe».

Predsednik kulturnega društva «Ivan Trinko» v Čedadu Izidor Predan pa je poslušalcem v Ljubljani najprej na kratko geografsko, zgodovinsko in narodopisno orisal Beneško Slovenijo, zlasti je navajal podatke, ki grozeče opozarjajo na upadanje prebivalstva na našem področju. Še prav posebej pa se je zadržal pri orisu gospodarskega razvoja. «Gospodarskega razvoja v deželi ni. Po anketi so ugotovili, da znaša letni dohodek na prebivalca samo 39.000 lir. Zadnja industrija je bila opekarna v Cemurju v šentlenarškem komunua, ki je zaposlovala 27 delavcev, pa še to so ukinili. Več kot 600 «pendolarjev» se vsak dan vozi v Manzano na delo. Zato mnogi odhajajo s trebuhom za kruhom v svet: zlasti v Švico, Avstralijo, Belgijo, pa tudi po Italiji. Razveseljivo pa je vsaj to, da so naši tam začeli organizirati», je dejal Izidor Predan.

Kdor se je udeležil prve «javne tribune» v Ljubljani, je lahko samo z veseljem ugotovil, da je tribuna v celoti uspela, saj so naši ljudje, svojim bratom v Ljubljani tako neposredno in konkretno razgrnili zares vse probleme, ki jih čutimo Slovenci v Italiji v borbi za naše pravice.

Vas Fojda, katero so nacifasisti skoraj do tal porušili in požgali

Nezadovoljiv odgovor

Poročali smo že na široko o zaprtju opekarne v Cemurju. Omenjeni dogodek je našel svoj odmer tudi v deželnem svetu, kjer je deželni svetovalec dr. Drago Stoka vprašal deželnega odbornika za industrijo in trgovino prof. Giuseppe Dulcija, zakaj je prišlo do zaprtja opekarne.

Deželni odbornik prof. Dulciji je na vprašanje deželnega svetovalca dr. Stoka najprej pojasnil, da je za podatke glede zaprtja opekarne zaprosil pristojnega župana občine Sentlenart in direkcijo omenjene opekarne. Dobljene informacije so naslednje: Delniška družba «Fornaci Giuliane» s sedežem v Krmnu je 1969. leta znova prevzela opekarno v Sentlenartu (Cemur) z namenom, da bi uporabljala ilovico, ki jo je najti na tem področju.

Leta 1971. je družba pripravila v celoti načrte za gradnjo nove opekarne in je začela iskati morebitne sponzorske. Medtem je po postala stara opekarna čedalje bolj nerentabilna in ekonomsko nevdržna, kar je pripeljalo do dokončnega zaprtja opekarne.

Seveda pa ostaja načrt za gradnjo novega podjetja še naprej aktualen in v veljavi, zlasti, ker se je zadnje čase pokazalo čedalje več zanimanja finansierjev za gradnjo novega objekta opekarne.

Svetovalec Stoka je odvrnil odborniku Dulciju, da je nezadovoljen z njegovim odgovorom, kajti v Beneški Sloveniji je treba odpirati nove fabrike ne pa zapirati že obstoječih, sicer bo morala delovna sila s tega področja še naprej hoditi o krog po svetu iskat kruha.

IZ NADISKE DOLINE

Našo gubanco predstavili po televiziji

« Colazione allo studio 7 », ki ocenjuje slaščice posameznih pokrajin in dežel, izbrala za boljše beneško gubanco v primerjavi s « fokačo » iz Kalabrije - Nagrado je prejela Giuditta Teresa Sittaro iz Škrutovega, ki je po televiziji tudi pokazala in razložila recept te naše tradicionalne poslastice

Vsaka dežela, vsak kraj, ima kakšno karakteristično jed. Sladokusci (buongustai), posebno izletniki iščejo kamor pridejo specialitete, to se pravi, da povprašujejo po takih jedeh, ki niso vsakdanje. Danes se turizem vsehovsod razvija in zato so ljudje, ki živijo v takih krajih, kamor zahajajo izletniki, začeli valorizirati svoje tradicionalne jedi. Ponekod jajca in radič, drugje beluše (šparglje), druge spet pršut in vino, klobase, sir in polento, kostanj. Prirejajo celo praznik ciklamov ali drugega cvetja, le da bi privabili v svoje okolje čimveč ljudi. Ako se izletniki ali turisti, če jih hočemo tako imenovati, dobro počutijo ob takih praznikih in odidejo zadovoljni domov, tega ne pozabijo in se še povrnejo, postanejo stalni gostje, včasih za cela desetletja.

V Nadiških dolinah dobimo na primer skoraj v vseh lokalih pravo beneško gubanco (gibanico ali potico), ki je stara slaščica naših prednikov. Včasih so jo pekle le za velike praznike (o veliki noči, za božič, novo leto ali ob porokah) gospodinje, a sedaj jo izdelujejo že neštete pekarnice, ki jih tudi potem prodajajo v mesta daleč po Furlaniji. Vse te gubance, ki so v prodaji po trgovinah, imajo zelo lepo embalažo: zavite so v celofan papir in zaprte v škatlo s priimkom pekarnice in nekatere imajo celo sliko kraja, kjer je bila pečena.

Pred nedavnim je italijanska televizija pod naslovom « Colazione allo studio 7 », pokazala med specialitetami posameznih pokrajin in dežel tudi gubanco kot tipično slaščico Nadiških dolin. Tokrat so primerjali « fokačo » iz Kalabrije in Furlanije. Posebna komisija je izbrala za boljše gubanco in zato je gospa Giuditta Teresa Sittaro iz Škrutovega dobila nagrado, ki je po televiziji pokazala in razložila kako se dela ta naša slaščica.

NEMSKI STUDENTI PROUCUJEJO NAŠE PROBLEME

Pred nedavnim se je mudila v naših dolinah skupina študentov, ki je prišla iz mesta Gostar (Sarz) v Zapadni Nemčiji. Vsi ti študenti, bilo jih je 25, so letos opravili klasično maturo in so v izlet v Italijo vključili tudi proučevanje problemov Beneške Slovenije, kar jim bo služilo pri nadaljnjem študiju.

Razgovarjali so se s špeterskim županom prof. Cirilom Jusso, s profesorji učiteljskega in drugih šol in z bližali tudi številne domačine. Poizvedovali so kakšne polklice imajo beneški Slovenci, ki žive v Nadiški dolini,

kje so zaposleni, kako je s šolstvom in kakšno je njihovo vsakdanje življenje.

Če so gledali z odprtimi očmi, so ti mladi ljudje lahko na lastne oči videli, da ni pri nas življenje rožnato. Videli so zapuščene hiše, ljudi, ki govorijo slovenski, a ni-

Sedež INAM v Čedadu

S prvim avgustom bo začel delovati tudi v Čedadu ambulatorij INAM (Istituto nazionale per assicurazione contro le malattie). Novi sedež te ustanove bo v ulici Manzano in se ga bodo mogli posluževati zdravljenja potrebni ljudje iz telin komunov: iz Dreke, Foje, Grmek, Prapotnega, Podbonesca, Sv. Lenarta, Sv. Petra, Sovodenj, Sredenj, Tavornjane in nekateri drugi iz bližnjih furlanskih komunov.

Sedaj so morali bolniki hoditi na zdravniške preglede v Videm, ki je pa za naše ljudi v hribih kar precej oddaljen in so zato izgubljali dosti časa, posebno še, če pomislimo, da so morali priti včasih tudi dvakrat ali pa tudi trikrat, da so prišli na vrsto. Videmski ambulatoriji lahko sprejmejo sicer dosti pacientov, a vseeno ne zadostujejo za toliko dnevnih pregledov, ker gravitira semkaj dobršen del Furlanije. Novi sedež INAM v Čedadu, ki bo zelo moderno opremljen, je bil torej nujen potreben. Vsi zavarovanci tega inštituta so zato z velikim zadovoljstvom sprejeli to važno novico.

SV. PETER

SESTANEK ŽUPANOV ZA TURISTIČNI RAZVOJ NADISKE DOLINE IN MATAJURJA

Na komunskem sedežu v Špetru so se pred nedavnim sestali župani iz komunov Špeter, Podbonesec, Sovodnje, Sv. Lenart, Grmek, Srednje in Prapotno, da so vsi skupaj pregledali, kaj se je v lanskem letu storilo v teh komunih v prid turizmu. Po poročilu predsednika «Pro Valli» prof. Cirila Jusse so prisotni odobrili proračun in izvolili novo vodstvo.

Istega dne in na istem mestu je bil tudi sestanek Ustanove za turistični razvoj Nadiških dolin in Matajurja, katere predsednik je dr. Aldo Gus. Definitivno so odobrili načrt za razvoj matajurskega področja, katerega bodo opremili s športnimi napravami, uredili več cest in zgradili hotele ter gostišča, ki bodo mogla sprejemati tako poleti kot pozimi turiste, ki zahajajo v vedno večjem številu v te kraje.

Sklenili so tudi, da bodo ustanovili konzorcijalni tehnični urad, ki bo dajal na-

majo nobene šole v materinem jeziku, nikjer nobene tovarne in trdo delo po kamenitih in malo rodovitnih njivah. V svoje ankete, naj bi zapisali tudi to, kaj bi morali imeti, ker nam to po vseh človeških pravicah pripada.

svete in pripravil proračun stroškov, ki jih bo moral vzdržati vsak posamezni komun.

SE DESET MILIJONOV LIR ZA RAZVOJ ČEDADSKEGA INDUSTRIJSKEGA PODROČJA

Pred kratkim se je sestalo vodstvo Konzorcija za industrijski razvoj čedadskega področja. Tega sestanka so se udeležili poleg predsednika sen. Pelizza in članov Arduina Savia in Vincenza Ferrare tudi nekateri župani: prof. Cirillo Iussa iz Špetra, Giuseppe Sidar iz Sv. Lenarta, Bruno Bernardo iz Prapotnega in dr. Iginio Visintini iz Corno di Rosazzo. Ob tej priliki so razpravljali o načrtu infrastrukture, ki ga je pripravil arhitekt Luciano Di Sopra in o načrtu vodovodnega konzorcija Pojana. Razširili bodo namreč vodovodno mrežo in zgradili nekatere nove ceste. Dežela je dala na podlagi zakona št. 24 iz leta 1965 še deset milijonov lir prispevka.

PRIZNANA PRODRČJA, KI SO UTRPELA ŠKODO ZARADI SLABEGA VREMENA

Z ministrskim dekretom z dne 5. aprila t.l., ki je bil

IZ TERSKE DOLINE

Umerou je Pjeri Cher po našem Medalič od Barda

Muž, ke u cjelu njea vitu dau kiši anu djelu, u biu vzet od ta sveta kle z djeljan tou rühkah. Rjezau u je derva ta pred svu kišun, na kar na a zajela sarčna kap (collasso cardiocircolatorio). U imou

Pjeri Cher - Medalič

objavljen 8. maja v Uradnem listu (Gazzetta Ufficiale) je bila priznana škoda, ki so jo utrpeli lansko leto nekateri kraji v čedadskem okolišu zaradi slabega vremena. Med temi so: Ahten, Dreka, Grmek (ves komunski teritorij) in Podbonesec (Gorenji Ronc in zaselek Domenis).

SV. LENART

VASI PIČIČ IN KOSCA NE BOSTA VEČ BREZ VODE

Razveseljiva novica za vse vasi, katerim v poletnem času primanjkuje pitne vode. Komunška administracija je namreč sklenila, da bo dala ojačiti vodovode in v ta namen so deželni organi že nakazali dva kontributa: za vodovod v Pičiču 20 milijonov lir, za Kosco pa tri milijone. Te dni bodo prišli na lice mesta tehnik, da bodo vzeli vodo iz zvirala kraju Seme-gac za vas Pičič in v Gapici za Kosco in jo pregledali, če je pitna. Če bo analiza pokazala, da je voda zdrava, bodo takoj pričeli z deli.

SREDNJE

POPRAVILO CESTE GORENJI TRBILJ - DUĞE

Deželno odborništvo za javna dela je dalo v apalt popravilo ceste, ki povezuje Gorenji Trbilj z Dugami. To delo bo stalo 25 milijonov lir. Ljudje teh hribovskih vasi bi želeli, da bi z deli pohiteli, saj je tu že poletje, turistična sezona in če bodo dela v teku, se bodo vsi izogibali, da bi šli tod mimo.

IZ KRNAHTSKE DOLINE

Sagra u Karnahiti

U Karnahiti (Cornappo) ke u pouno malo poznā našu zemlju anu naše navade, zato ke u hotou dimostrati, da našo čekeranje, kakor tudi rezjanska govornica, to nji slovjensko, ma boē od njea pensirja inventan laski dialekt. Ljepo to be tjilo biti ke u se boē agjorni prej kuj še kaj takega povjedati. Storia (zgodovina) anu naši ljudje nu ne lažejo!

Proti večeru su odperli še loteriju anu poslušali izvajanje kompleksa «Njar's».

Med vidnimi predstavniki smo med občinstvom opazili poleg sindika Tomazina, odbornika Melissa iz Prosnida, tudi On. Avv. Pier Giorgio Bressana.

IZPOD KOLOVRATA

Za vedno nas je zapustila Cilja Gus iz Lombaja

V sredo, dne 21. junija smo pokopali pri Sv. Stoblanu 65-letno Ciljo Gus, doma iz Lombaja, ki je žive la več let sama v Čedadu, ker je bila vdova. Umrla je nenadoma in so jo našli mrtvo šele čez nekaj dni.

Rajnika Cilja je bila zavedna Slovenka in je stalno obiskovala kulturno društvo «I. Trinko» v Čedadu, da se je tam srečavala s svojimi vaščani in znanci in bila tako na tekočem kaj se dogaja v vaseh pod Kolovratom, nam pa je pripovedovala vesele in žalostne zgodbe iz svojega življenja. Pogrešali jo bomo v naši sredi, saj smo se od nje marsikaj naučili.

Naj mirno počiva v domači zemlji, katero je tako ljubila!

UREDITEV CESTE KLODIČ - SEVCE

Deželno odborništvo (assessorato regionale) za javna dela bo za 20 let dajalo svoj prispevek za ureditev ceste, ki vodi iz Klodiča v Sevice. Stroški za prvi lot tega dela bodo znašali 19 milijonov lir. Cesto bodo tudi asfaltirali.

TAVORJANA

PROTESTI ZARADI POMANJKANJA LUČI

V tavorjanskem komunu dostikrat kar na lepem zmanjka luč, kadar so pa hude ure, je pa prav gotovo, da manjka tudi po več ur. Ljudje, posebno pa hišne gospodinje, se nad tem zelo jezijo, saj se kaj takega drugod ne dogaja. Sklenili so zato, da bodo prihodnjič zavrnila vsi «bollette» in na ta način protestirali oziroma vzbudili pozornost pri ENEL, da bo čimprej poskrbela, da popravi električno napeljavo.

ZGRADILI BODO TRI NOVE HIŠE IN OBNOVILI DEVET STARIH

V tavorjanskem komunu, tako v hribovski kot na ravnem ležečih vaseh, so zadnja leta domačini zgradili več novih hiš in obnovili tudi stare. Pred kratkim se je zo-

pet sestala gradbena komisija, da je pregledala načrte. Predloženih je bilo tolikrat kar 12 načrtov in komisija je odobrila vse. Zgradili bodo še tri nove stanovanjske hiše, devet pa jih bodo razširili in modernizirali.

FOJDA

Umrla je Ana Cont vd. Topatigh iz Čenebole

Dne 17. junija smo spremili k zadnjemu počitku najstarejšo ženo fojdskega komunata: 97-letno Ano Cont vd. Topatigh - Uršo po domače, doma iz Čenebole. Ob njenem rojstnem dnevu, ki ga je imela pred mesecem dni, so ji vsi vaščani želeli še vrsto let zdravja, saj ni bila v svojem življenju nikdar bolna. Čeravno je imela še toliko križev na svojih ramenih, je bila še vedno čila in vzravnana, kot jo vidimo tukaj na sliki in je tudi pomagala svojim domačim, skoraj bi rekli do zadnjega, pri opravljanju hišnih del. Bila je zavedna Slovenka in tako je vzgojila tudi svoj rod. Ohranili jo bomo v trajnem spominu.

Ana Cont - Urša

za naše mlade bralce

Pav in sraka

Ptiči so si izvolili za poglavarja pava. Pav je široko razprostrl svoj bleščeči rep. Na glavi ima zlat čopič. Pravi poglavar! Ptiči so mu začeli iskati nevesto. Pav si je dolgo izbiral: sinice ni maral, ker je majhna, niti jerebice, ker menda slabo leta — a kukavica baje žalostno kuka.

Samo sraka mu je ugajala, ker je tako vesela. Po svatbi si je pav izpukal temnozeleno peresa, ki jih je imel na prsih, in jih položil sraki na hrbet do repa. Sraka je postala prevzetna. Nič ni delala. Če je sedela, je preštevala nova peresa, če je letela, je z njimi pobliskavala. Zgodaj zjutraj, že ob zarji je skočila iz gnezda in se ni prikazala do noči.

«Kak letiš, sraka?» je vprašal prav.

«To je moja stvar.»

«Kje si bila, sraka?»

Kaj to tebi mar. Pav se je ujezil. V temi, ko je sraka še spala, je zletel iz gnezda in se skrila za deblo akacije. Zgodaj je sraka razprostrla svoj črni svileni plašč in zletela, bleščeča kot bel pramen.

Pav je poletel za njo. Priletela sta k človeški naselbini. Sraka je zletela na vedro in pričela kljuvati ostanke jedil.

«Fuž, kaj se ne sramuješ?» je vzklknil pav. «Tako pojdi domov!»

Toda sraka se niti ozrla ni. Kljuvala je in kljuvala.

Pav je zletel k njej in jo udaril s kljunom po glavi. «Nočem te več za ženo,» ji je rekel.

Od tedaj sraka, kadar

brska po odpadkih, neprestano vrti glavo in uči svoje otroke:

«Enkrat poključaj in petkrat se obrni; če ne, prileti pav in te udari po glavi.»

To si sračji otroci dobro zapomnijo. Kavsnejo in se obrnejo. Kavsnejo in se ozro okoli sebe.

Uganka

**Broto nas je brez števila
mati dobra porodila;
mladi smo zeleni,
stari smo rumeni;
ko povešamo glavé,
smrt se bliža nam. gorjé!**

O župan, pastirju in ovčicah

V Butalah je bil župan. Imel je pastirja in ta je nekoč gna! njegove ovce na pašo. Devetnajst jih je gna na pašo, osemnajst jih je prignjal spet domov.

Pa ga vpraša župan: «Ena manjka. Kam si jo dal.»

Pastir odgovori: «Saj so vse.»

Zupan jih prešteje še enkrat: «Osemnajst jih je!»

Pastir: «Nak, devetnajst!»

Zupan reče: «Ali si tako zabit, da ne ločiš števila, ali si tako trmast! Daj, stopi po občinske može, naj pridejo! Sestnajst jih je in še policaja pokliči, jih bo sedemnajst; midva sva dva, nas bo vseh skupaj devetnajst. Pa bomo zgrabili vsak svojo žival in če ne bo nobeden brez ovce, jih

Neki kmetič iz Ziljske doline je šel še ponoči od doma naprej. Hotel je priti zgodaj zjutraj v mesto. Ko je tako šel, je zagledal ob poti kegljišče, na katerem je devet črnih možičkov kegljaio. Pozvali so kmeta: «Kegljaj z nami!».

Kmetič si to ni pustil dvakrat reči in je začel kegljati. Stavil je kar cel tolar, ki so ga bili njegovi otroci prihranili in ga mu dali, da jim razne potrebne reči nakupi. Vedno je kmetič pri kegljanju vlekel. Kmalu je imel cel kup denarja pred seboj.

Tedaj so mu rekli možički:

«Vzemi tvoj tolar proč od ostalega denarja!».

Kmetič pa se ni zmenil za to in je igral naprej z igralsko srečo. Ko je zvonilo pri bližnji cerkvi jutrnico, so njegovi soigralci drug za drugim izginili.

Kmetič je bogati dobiček spravil domov. Ostal pa je kljub bogastvu preprost mož. Dajal je ubogim, ki so trkali na njegova vrata, vedno ubogajme od svojega bogastva. Če bi bil vzal pri ponočnem kegljanju svoj tolar proč, bi si možički pridobili ves denar nazaj.

(Koroška narodna)

je devetnajst, drugače jih ni».

Tako se je zgodilo. Prišli so občinski može, šestnajst jih je bilo, in je prišel tudi policaj in jih je bilo z županom in pastirjem vseh skupaj devetnajst. Pa je dal župan znamenje: «Zdajle!» in je vsakdo zgrabil najbližjo ovco. Možeje so bili pošten, nihče ni zgrabil dveh. In se

je pokazalo: Vsakdo je imel ovco v rokah, le policaj je ostal brez nje.

«No, ali vidiš, trma trma-sta!» je rekel župan pastirju. «Policaj je brez ovce. Osemnajst jih je!».

Pa se je razhudil pastir: «Maram za policaja! Devetnajst jih je! Policaj je šema. Zakaj ni zgrabil ovce prej in o pravem času, dokler jih je še kaj bilo!».

Dve mravlji

Zvečer sta se sešli mravlji, sosedi v mravljišču.

«Joj, kako sem zdelana», reče prva, «ves božji dan sem prevlačevala košček sladkorja, pa ga nisem mogla spraviti do doma; na sredi poti sem ga morala pustiti.»

«A tako, ti misliš drobtinice od sladkorja, ki ga je razsula neka deklica tam na cesti? Pa kako je to, saj je bilo polno majhnih koščkov tam...»

«Da, ali jaz sem se lotila največjega.»

«Brezumnica», reče druga, «vidiš, jaz pa sem nosila le bolj majhne koščke: le pojdi pogledat, kakšen kup jih je!»

Seveda, ti hočeš vse naenkrat. Nu, pa imaš. Boš vsaj vedela za drugikrat!»

Po ljudski France Bevč:

Polžek nese v mlinček

POLŽEK NESE V MLINČEK, MLEL BO PETELINČEK; POLŽEK GRE IZ MLINČKA, HVALI PETELINČKA; MATI MOKO SEJE, POLŽEK SE JI SMEJE; MATI KRUHEK PEČE, POLŽ IZ HIŠE STEČE; MATI KRUHEK JE, POLŽEK GA NE SMÉ.

Roža in ptiček

Na pločniku leži roža. Nekdo jo je utrgal z rožnega grama tik za leseno ograjo ali pa mu je padla iz šopka. Roža leži na tleh in tiho vene.

«Mama, glej, roža! Vsa žalostna je in žejna», se je roža zasmilila Maji.

Mama je odločila: «Domov jo poneseva in jo dava v vazo. Čiste, hladne vode ji bova nalili in zopet bo oživela.»

«Čiv-čiv, čiv-čiv!».

«Kaj pa je to?» je hotela vedeti punčka. Med plevelom in travo ob ograji je poskakoval droben, siv vrabček. Razpenjal je male peruti, pa ni mogel vzleteti. Premajhen je bil, padel je iz gnezda. Odpiral je droben kljun — in vedno bolj žalostno čivkal.

«Mama, pogledaj, kako joka! In žejen je — mama, ujemi ga!».

Vrabček se je preplašeno stiskal v zavetju malih dlani.

«In kam naj ga dava, Maja?».

«Domov ga nesiva in ga dava v vazo — kot rožico.»

«Vrabček je ptiček, Maja. Ptiček bi v vazi utonil. Poiškali bova njegovo gnezdo, od koder je padel, in poklicali njegovo mamo — ptičko. Ali slišiš, kako ga že išče in kloče?».

Rožica je izgubljena in žejna, pa jo damo v vodo; ptiček je izgubljen, pa žejen — pa poiščemo njegovo mamo.

Ah, saj res...!

«Rožice so ubožice, ko nimajo mame, pa jim damo zato vodo!» ugane Maja. Mame so kot čista, hladna voda gorskega studenca — brez vode ne more nič živeti. Ne človek ne roža ne ptiček.

Zdaj je uganka rešena.

ELA PEROCI

Lipov čaj in žlička medu

Saj sem si kar mislila, da bo tako. Ko sem vam pripovedovala o Ivu in Nini, kako sta se sprehajala po dežju, čofotala po lužah in jima je dež kapljal za vrat, sem že hotela reči, da se bosta prehladila. Do zdaj sem molčala o tem, pa zdaj je kar je. Saj Ivo sploh ni zbolel — zbolela je samo Nina. Vročino ima. Nina, ki je nežna kakor spomladanski zvonček. Seveda bi bilo v tem trenutku najbolj potrebno, da bi ji skuhalo lipovega čaja, in ji dala žličko medu, namesto, da pripovedujem, kako je bolna. A to je med tem že storila njena mama in Nina zdaj spi.

Tudi zdravnik je bil pri njej in je naročil, ko je odhajal:

Pustite Nino lepo samo. Dal sem ji zdravila. Spala bo.

Tako je Nina sama, še igrače čemijo tam v košku. Nihče je ne sme motiti, kajti poleg drugih zdravil je spanje najboljše zdravilo.

Vseeno bi rada stopila k njej in ji potipala čelo, kako je vroče. Skrbi me. Toda, ne. Ko bo čas za to, bo prišla mama.

In če boste dobro gledali, boste kmalu videli, kako se vrata v sobico počasi odpirajo in skozi špranjo previdno pogleda mama. Gleda, gleda Nino kako spi. Vrata se počasi spet zapro in Nina ostane sama, a ne dolgo.

Skozi okno, kdove kako, saj je bilo skoraj trdno zaprto, pride spomladanska rožica. Razgrne cvetne liste in v cvetu sedi Ninina sošolka. Lahko si mislite, kako je bila v tem majhnem cvetu Ninina sošolka majhna. Sedela je tam in pisala pisemce. Napisala je:

Ljuba Nina,

dolgčas nam je v šoli po tebi. Kmalu ozdravi!

Rožica je zaprla cvet, tiho je odšla, kakor je prišla, le pisemce je ostalo na Ninini postelji. Čisto majhno pisemce.

Potem je prišla še Ninina pesem:

sijaj, sijaj, sončece,
oj, sonce, rumeno —
kako bom pa sijalo,
ko sem vedno žalostno...

Nina je rahlo odprla oči. Zagledala je majhno sonce v majhnem oknu in slišala, kako je reklo:

Saj nisem žalostno sonce. Smejem se, ker ni na nebu niti enega oblaka. Smejem se, ker se sploh rado smejem in te božam.

Ostalo je v oknu in se smehljalo, ko je Nina spet zaprla oči in spala, spala, kakor že dolgo ne sladko. Mo-goče je bilo v tem spanju že malo zdravja.

Prišel je še Ivo, a ostal je daleč in ne vem, če ga boste videli, vendar poslušajte. Zaigral je na piščalko, zaigral lepo kakor pastir v hribih. Tako dolgo je igral, da se je Nina naspala in se počasi res prebudila, se pretegnila v postelji in sedla.

Prav takrat ji je mama prinesla spet lipovega čaja in žličko medu.

Gledam Nino kako pije čaj in kako liže med in mi-slim, da bo res kmalu ozdravela.

Za dobro voljo

«No, Mihec, dokaži nam, doktor, da ste se zastonj trudili!»

«Pro... prosim gospodična učiteljica, saj jaz tega nisem nikoli trdil!»

«Zelo žal mi je, nimamo ne vina ne piva ne mošta, edino s svežo vodo vam lahko postrežemo.»

«Kaj ste zblazneli? Kadar je človek žejen, vendar ne bo najprej mislil na umivanje!»

Krava in zvezde

Zdaj si konj in krava nista več prijatelja. Toda bili so časi, ko ju je imel vsak za sorodnika. Enkrat v letu sta šla oba na zelen travnik.

«Glej, kako lepa, gosta trava. Prosim, krava, izvoli!».

«Me, me, stric konj, šele za teboj.»

Tako sta hodila po svetlih gričih. Od vročine so jima potemneli boki. Obadi so ju obletavali v rojih kot čebele. Stožilo se jima je po sencih in šla sta v hladno dolino.

«Mu, striček konj, mu-mu... «je zamukala krava. «Kaj pa leži tamle?».

Konj je počasi obrnil glavo: na dnu temnega tolmuna je mirno spalo ozvezdje Gostosevcev.

Konj je dvignil nogo in zamašil kravi s kopitom gobec.

«Post... ne mukaj da ga ne prebudiš. S kopitom ga pritisnem k zemlji.»

«Mu-u-u. Jaz sem ga prva zagledala. Jaz ga prva pritisnem.»

«Počakaj, ne nori! Manjša kopita imaš kot jaz in šibkejša si, ne zadeneš ga.»

Toda krava ga ni poslušala in z vsemi štirimi kopiti je skočila na ozvezdje.

Zvezde so se prebudile in zaprasketale. Kravja kopita so po sredi počila in skozi razpoko so zletele zvezde Gostosevcev iz dna tokave na dno neba.

«I-ha-ha!» je zahrzal konj. «Zdaj si pa oglej noge! Kakor vilice so. Nisva več sorodnika.»

In na veliko je zamahnil s svilenim repom in oddirjal. Niti ozrl se ni.

Od tedaj ima krava preklana kopita.

Od tedaj pa tudi ne najdeš poleti Gostosevcev ne na nebu ne na zemlji. Pred kopitnimi živalmi se skrivajo poleti v mehkem močvirju.